

Folkhögskolans deltagare med intellektuell funktionsnedsättning

— Rapport till regeringen 2022

FÖRORD

Folkhögskolan samlar förhållandevis många deltagare med funktionsnedsättning och antalet och andelarna har dessutom ökat under senare år. Under 2021 hade 34 procent av deltagarna i allmän kurs en funktionsnedsättning, och 13 procent i särskilt kurs. Totalt handlade det om cirka 12 600 personer i de långa kurserna, och cirka 14 000 deltagare med funktionsnedsättning i alla kurstyper sammantagna.

Av dessa hade 746 personer en intellektuell funktionsnedsättning. I regeringens riktlinjer 2021 fick Folkbildningsrådet i uppdrag att redovisa en analys av tillgången till utbildning på folkhögskola för de här deltagarna, bland annat vilka utbildningsinriktningar som de tar del av samt en analys av eventuella förändringar i tillgången till och deltagandet i utbildning över tid.

Regeringens uppdrag redovisas i den här rapporten. Folkbildningsrådet konstaterar att folkhögskolan på många sätt är en välfungerande utbildningsform för deltagare med intellektuell funktionsnedsättning, som erbjuder ett varierat utbud av kurser och studieplatser med olika inriktning och på olika nivåer.

Samtidigt uppfattar folkhögskolorna ofta ekonomiska och andra resurser som otillräckliga, och ansvarsfördelningen mellan framför allt folkhögskolorna, kommunerna och Försäkringskassan som oklar, när det gäller deltagarnas studier, boende och fritid under tiden vid folkhögskolan.

Analysen av folkhögskolans arbete med deltagare med intellektuell funktionsnedsättning kommer att utgöra en grund i Folkbildningsrådets utveckling av uppföljningen av funktionshinderspolitiken, som påbörjades 2021.

Stockholm den 22 februari 2022

Maria Graner

Generalsekreterare

Folkbildningsrådet

INNEHÅLL

Inledning	7
Uppdraget	7
Underlag och analys.....	7
Folkhögskola för deltagare med intellektuell funktionsnedsättning	10
Vilka är folkhögskolans deltagare med intellektuell funktionsnedsättning? ..	10
Vad studerar deltagarna med intellektuell funktionsnedsättning vid folkhögskolan?	15
Förutsättningar för deltagarnas studier vid folkhögskola	20
Stora behov – otillräckliga resurser	20
Stödet i studiesituationen och för boendet på folkhögskolan	20
Deltagarnas personliga stöd	22
Utmaningar med det ekonomiska stödet	22
Folkbildningsrådets fortsatta arbete	26

SAMMANFATTNING

Enligt regeringens riktlinjer 2021 ska Folkbildningsrådet redovisa:

... en analys av tillgången till utbildning på folkhögskola för personer med intellektuell funktionsnedsättning. I redovisningen ska det bland annat framgå vilka utbildningsinriktningar som gruppen tar del av samt en analys av eventuella förändringar i tillgången till och deltagandet i utbildning på folkhögskola för gruppen över tid.

Under 2021 rapporterade folkhögskolorna ungefär 14 000 deltagare med funktionsnedsättning. Av dessa hade 746 personer en intellektuell funktionsnedsättning. I den här deltagargruppen ingår ungefär lika många kvinnor som män och relativt få är födda utanför Sverige. Deltagarna har i allmänhet kort utbildning, 95 procent saknar treårigt gymnasium, 80 procent har högst gått i grundskola eller motsvarande. Det är också en relativt ung deltagargrupp, hälften är 24 år eller yngre.

Deltagare med intellektuell funktionsnedsättning återfanns 2021 på totalt 66 av landets 154 folkhögskolor, varav 18 folkhögskolor rapporterade tio eller fler deltagare. Övriga 48 folkhögskolor erbjöd sannolikt inte några riktade kurser till den här gruppen.

Antalet långa kurser och helårsplatser som riktas till deltagare med intellektuell funktionsnedsättning har minskat mellan 2015 och 2021.

De flesta deltagarna – drygt 420 personer – återfanns 2021 inom folkhögskolans långa kurser och studerade då i första hand på grundskolenivå. Fler deltog i de profilerade särskilda kurserna än i de behörighetsgivande allmänna kurserna.

De flesta långa kurser som har deltagare med intellektuell funktionsnedsättning som målgrupp handlar om "livskunskap" och personlig utveckling i olika mening. Estetiska profiler och fysiska aktiviteter är vanliga.

Uppskattningsvis 140 deltagare med intellektuell funktionsnedsättning deltog under 2021 i andra kurser än sådana som var direkt utformade för den här gruppen.

Enligt folkhögskolorna är det ofta resurskrävande att arbeta med den här deltagargruppen. Verksamheten kräver mycket personal – på lektioner, raster, morgnar, kvällar, nätter och helger. Lärare, sjukgymnaster,

logoped, fysioterapeut, arbetsterapeut, kurator, assistent, ledsagare och andra resurspersoner är inblandade. Den förutsätter även anpassad pedagogik och inte sällan särskilda hjälpmedel och anpassning av lokaler.

Många av deltagarna har dessutom fler än en funktionsnedsättning, vilket innebär att behoven av personal och anpassning ökar.

Resursbristerna beskrivs som tvådelade: både stödet i studiesituationen och för boendet på folkhögskolan, och deltagarnas personliga stöd vid vistelsen på folkhögskola, beskrivs som ofta underfinansierade eller på andra sätt underdimensionerade.

Folkbildningsrådet har fått ett uppdrag från regeringen att följa upp funktionshinderspolitiken 2021–2031 utifrån det nationella målet för funktionshinderspolitiken. Analysen av folkhögskolans arbete med deltagare med intellektuell funktionsnedsättning, som redovisas i den här rapporten, kommer att utgöra en grund i detta uppdrag. I det fortsatta arbetet ser Folkbildningsrådet bland annat anledning att:

- vidareutveckla statens (ekonomiska) stöd till folkbildningen
- bidra till att stärka samordningen och skapa tydligare ansvarsfördelning mellan folkbildningen och andra aktörer
- vidareutveckla Folkbildningsrådets uppföljning av folkbildningens arbete med deltagare med funktionsnedsättning, inklusive att kvalitetssäkra den verksamhets- och deltagarstatistik som SCB samlar in om folkbildningens deltagare med funktionsnedsättning.

Inledning

Uppdraget

Enligt regeringens riktlinjer 2021 ska Folkbildningsrådet redovisa:

... en analys av tillgången till utbildning på folkhögskola för personer med intellektuell funktionsnedsättning. I redovisningen ska det bland annat framgå vilka utbildningsinriktningar som gruppen tar del av samt en analys av eventuella förändringar i tillgången till och deltagandet i utbildning på folkhögskola för gruppen över tid. (sid. 3)

Analysen ska lämnas till regeringen senast den 22 februari 2021.

Underlag och analys

I analysen utgår Folkbildningsrådet från tre källor: Statistik om folkhögskolans deltagare med intellektuell funktionsnedsättning 2017–2021 som folkhögskolorna rapporterat till SCB, en enkät till samtliga folkhögskolor, samt en fokusgruppsintervju med företrädare från sex folkhögskolor och FUB (*Föreningen för barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning*).¹

De tre datakällorna ger olika typer av information som kompletterar varandra.

Begränsningar i deltagarstatistiken

SCB började samla in individuppgifter om folkhögskolans deltagare med funktionsnedsättning 2018. Innan dess vilade statistiken på grupprapporterade uppgifter och avsåg alltså inte enskilda individer.² Det betyder att det sedan 2018 finns förhållandevis omfattande statistiska underlag om de här deltagarna.³

¹ Av de 141 folkhögskolor som svarade på enkäten uppgav 76 att de haft deltagare med intellektuell funktionsnedsättning under perioden 2016–2020.

² Tre folkhögskolor har sedan 2018 valt att inte rapportera in individuppgifter om sina deltagare med funktionsnedsättning.

³ Skolverket har till exempel som statistikansvarig myndighet *inte* undantag från lagstiftningen om känsliga personuppgifter. Det får till konsekvens att det endast elever som går i en skolform som grund- eller gymnasiesärskola, specialsolan eller särskild utbildning för vuxna (sär vux) identifieras

De statistiska underlagen innehåller samtidigt ett antal osäkerhetsfaktorer:

Folkhögskolorna definierar eller identifierar deltagare med funktionsnedsättning på olika sätt. På många håll är det skolans anställda som gör bedömningen, ibland kommer deltagarna med en medicinsk utredning eller diagnos, alternativt berättar själva om sin funktionsnedsättning, och ibland – när det gäller deltagare med intellektuell funktionsnedsättning specifikt – lutar man sig mot intyg från särskolan.⁴ Det betyder att inrapporteringen inte blir konsekvent. En person som vid en folkhögskola uppges ha en intellektuell funktionsnedsättning skulle inte nödvändigtvis rapporteras på samma sätt vid en annan folkhögskola.

En annan osäkerhetsfaktor är att folkhögskolorna, i sin inrapportering av deltagarstatistik, bara kan ange en (1) typ av funktionsnedsättning per deltagare. Detta innebär att man kan tvingas förenkla verkligheten. Av både enkät- och intervjusvar framgår att relativt många deltagare har fler än en funktionsnedsättning och då måste folkhögskolan välja en av dessa i sin rapportering. Hur man väljer varierar mellan olika folkhögskolor. Ibland väljer man den funktionsnedsättning som man bedömer påverka studierna mest – i enlighet med SCB:s riktlinjer – och i andra fall till exempel den funktionsnedsättning som är medicinskt utredd eller diagnosticerad.⁵ På det här sättet uppstår troligen ett mörkertal i inrapporteringen av antalet deltagare med intellektuell funktionsnedsättning.

De flesta av folkhögskolans deltagare med intellektuell funktionsnedsättning deltar i kurser som är speciellt riktade till just denna grupp, eller i kurser som riktas till deltagare med funktionsnedsättning mer generellt. Det är i första hand deltagare i sådana kurser som rapporteras till SCB. Men det förekommer även att enstaka deltagare med intellektuell funktionsnedsättning deltar i andra kurser. Dessa deltagare rapporteras inte självklart, enligt enkät- och intervjusvaren, som deltagare med funktionsnedsättning. Därmed uppstår ytterligare ett mörkertal.

som elever med intellektuell funktionsnedsättning i Skolverkets statistik. Uppgifter på individnivå förekommer inte.

⁴ En medicinsk diagnos/utredning innebär i allmänhet att personen i fråga fått en inplacering i en så kallad *personkrets*, som definieras i *Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade* (LSS). Deltagare med intellektuell funktionsnedsättning hör normalt till personkrets 1, som omfattar *personer med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd*.

⁵⁵⁵ SCB: <https://scb.se/contentassets/7e2c2aa37eb841a987b175bbf7e51d62/instruktioner-deltagarstatistik-fhsk-20211118.pdf>.

Enkäten och intervjun kompletterar

Enkäten och fokusgruppsintervjun kompletterar de statistiska underlagen. Dessa genomfördes under hösten 2021 och handlade om:

- deltagargruppens sammansättning, samt förändringar under senare år
- folkhögskolans utbud av kurser och studieplatser för deltagare med intellektuell funktionsnedsättning, samt förändringar under senare år
- deltagarnas studiemönster, samt förändringar under senare år
- folkhögskolans förutsättningar att möta deltagare med intellektuell funktionsnedsättning, samt förändringar under senare år
- coronapandemins påverkan på deltagarnas studieförutsättningar
- avgränsnings- och definitionsfrågor.

Folkhögskola för deltagare med intellektuell funktionsnedsättning

Vilka är folkhögskolans deltagare med intellektuell funktionsnedsättning?

Antalet deltagare

Under 2021 rapporterade 66 av landets 154 folkhögskolor att man hade deltagare med intellektuell funktionsnedsättning i sina långa kurser, 10 folkhögskolor rapporterade deltagare i de korta kurserna, och en folkhögskola i de studiemotiverande kurserna.⁶ Ingen folkhögskola rapporterade deltagare med intellektuell funktionsnedsättning i etableringskurs eller svenska från dag ett.

Det mer omfattande deltagandet är koncentrerat till jämförelsevis få folkhögskolor. 18 av folkhögskolorna rapporterade att man hade tio eller fler deltagare med intellektuell funktionsnedsättning under 2021. Övriga 48 folkhögskolor erbjöd sannolikt inte några riktade kurser till den här gruppen.

Antalet deltagare totalt uppgick till 746 personer. Deltagarnas fördelning i olika kurs typer har varit relativt stabilt under de senaste åren, med något större variationer under coronapandemin:

⁶ I statistiken ingår både deltagare i kurser som är särskilt riktade till deltagare med intellektuell funktionsnedsättning, och enstaka deltagare med intellektuell funktionsnedsättning som deltar i det övriga kursutbudet – i den mån som folkhögskolorna rapporterat in dessa till SCB. Se avsnittet *Begränsningar i deltagarstatistiken*.

Tabell 1: Deltagare med intellektuell funktionsnedsättning i olika kursstyper 2021, 2019 och 2018. Antal (N).^{7 8}

	2021	2019	2018
Allmän kurs	197	224	207
Särskild kurs	327	313	306
Kort kurs	219	660	628
Studiemotiverande kurs	3	1	2
Etableringskurs/Svenska från dag ett	0	1	3

Inom folkhögskolans långa kurser återfinns tydligt fler deltagare med intellektuell funktionsnedsättning i de profilerade särskilda kurserna än i de behörighetsgivande allmänna kurserna. Under coronapandemin har antalet deltagare i de särskilda kurserna till och med ökat något, medan antalet minskat något i de allmänna kurserna.

Räknat i antal personer så har antalet deltagare med intellektuell funktionsnedsättning varit flest i de korta kurserna under tidigare år. Under coronapandemin har dock kortkursverksamheten minskat kraftigt generellt inom folkhögskolan, vilket även påverkat den här gruppens deltagande.

Söktrycket till kurser för deltagare med intellektuell funktionsnedsättning är och har varit starkt, även sett över tid, framhåller folkhögskolorna vid både fokusgruppsintervjun och i enkäten. Det har aldrig varit svårt att få deltagare till de kurser som riktas särskilt till de här deltagarna. En förklaring är att det samlade kursutbudet är relativt litet, givet målgruppens storlek. Enligt FUB:s beräkningar finns drygt 60 000 vuxna med intellektuell funktionsnedsättning i åldern 18–65 år.⁹

⁷ Deltagare i allmän respektive särskild kurs innefattar även deltagare i *yrkesinriktad* allmän respektive särskild kurs, två kursstyper som funnits sedan höstterminen 2020, samt allmän och särskild kurs *utökade platser* - en ny satsning som tillkom hösten 2021.

⁸ I tabellerna presenteras verksamhets- och deltagaruppgifter från det år då folkhögskolorna började redovisa individstatistik om deltagare med funktionsnedsättning (2018), året innan coronapandemin (2019) och det andra året med pandemin (2021).

⁹ FUB beräknar att ungefär en procent av befolkningen har en intellektuell funktionsnedsättning. Beräkningen avser 2020.

Deltagargruppens sammansättning

Deltagargruppens sammansättning har förändrats något jämfört med 2018.

Tabell 2: Deltagare med intellektuell funktionsnedsättning i folkhögskolans långa kurser 2021, 2019 och 2018. Jämförelse med deltagare med annan funktionsnedsättning. Antal (N) och Andel (procent).

	2021		2019		2018	
	Intellektuell funktionsnedsättning	Annan funktionsnedsättning	Intellektuell funktionsnedsättning	Annan funktionsnedsättning	Intellektuell funktionsnedsättning	Annan funktionsnedsättning
Antal totalt (N)	527	12 303	540	11 709	518	8 801 ¹⁰
<i>Andel deltagare i olika kategorier (procent)</i>						
Kvinnor	52	58	51	55	51	55
Män	48	42	49	45	49	45
Utrikes födda	10	22	10	20	9	19
Högst grundskola/ motsvarande	80	51	76	47	74	47
Gymnasial utbildning, ej tre år	15	11	16	12	19	13
Gymnasial utbildning, tre år	2	28	6	30	6	30
Eftergymnasial utbildning	2	10	3	11	1	10
65-år	6	2	7	4	6	3
45-64 år	8	8	11	9	12	8
25-44 år	36	34	40	36	38	35
20-24 år	49	47	42	43	42	45
18-19 år	1	8	1	8	1	8

¹⁰ SCB började samla in individuppgifter om folkhögskolans deltagare med funktionsnedsättning 2018. Insamlingen 2018 gjordes retroaktivt i samband med att SCB fick rätten till att samla in personuppgifter för den här gruppen. Anledningen till skillnaden i antal deltagare mellan 2018 och 2019 var bland annat att skolornas rapporteringsrutiner inte var på plats det första insamlingsåret.

I gruppen deltagare med intellektuell funktionsnedsättning ingår ungefär lika många kvinnor som män, och relativt få är födda utanför Sverige. Så har det sett ut under de senaste åren, även om antalet utrikes födda deltagare har ökat något under senare år.

De här deltagarna har i allmänhet kort utbildning, 95 procent saknar treårigt gymnasium, 80 procent har högst gått i grundskola eller motsvarande. Framför allt deltagarna med högst grundskola har ökat något under coronapandemin.

Det är en relativt ung deltagargrupp, hälften är 24 år eller yngre. Den här andelen har dessutom ökat tydligt under pandemin.

Den relativt låga medelåldern på de långa kurserna kan ha att göra med att folkhögskolorna inte sällan förutsätter att deltagarna bor på skolans internat. Relativt många i den här deltagargruppen kommer mer eller mindre direkt från gymnasiesärskolan och ges i och med folkhögskolan en möjlighet till eget boende.

Det finns också andra och mer krassa skäl till deltagarnas låga ålder, menar folkhögskolorna, till exempel kommunernas agerande. Äldre personer har oftare eget boende och då kan det bli svårare att flytta för att studera på folkhögskola.

Har de väl en gång fått ett boende, ja då är flera kommuner inte så himla välvilligt inställda till att ändra på bidragssystem för att de ska gå skola på annat håll. Och det är ett hinder. (fokusgrupp)

Bortsett från under coronapandemin, har det enligt folkhögskolorna inte skett några större förändringar i deltagargruppens sammansättning över tid, även om man tittar längre tillbaka än vad de statistiska underlagen i den här rapporten visar.

Jämfört med deltagare med annan funktionsnedsättning

I relation till samtliga deltagare med funktionsnedsättning inom folkhögskolan utgör deltagarna med intellektuell funktionsnedsättning en liten grupp. Totalt rapporterade folkhögskolorna 12 830 deltagare med funktionsnedsättning i de långa kurserna 2021. Av dessa hade 527 deltagare en intellektuell funktionsnedsättning.

Jämfört med folkhögskolans deltagare som har andra typer av funktionsnedsättningar är det relativt få med intellektuella funktionsnedsättningar som är utrikes födda – 10 procent jämfört med

22 procent under 2021. Utbildningsnivån är också tydligt lägre i den här gruppen, framför allt är andelen som har högst grundskola eller motsvarande större. Däremot är köns- och åldersfördelning ungefär densamma.

Deltagare som saknas, personer som folkhögskolan inte når

När resurserna inte räcker till behöver folkhögskolorna ibland säga nej till visa deltagare med intellektuell funktionsnedsättning, till exempel till dem som har omfattande funktionsnedsättningar eller flera funktionsnedsättningar. Skolorna har inte ekonomiska möjligheter att erbjuda en lärande- och boendesituation som fungerar för dem, även om tillräcklig kompetens och en fysiskt tillgänglig miljö finns.

Men var tar dom vägen? De har också behov av att lära sig, och livslångt lärande. Hamnar de på daglig verksamhet som inte innebär utbildning av något slag? När det är de kanske egentligen som behöver det väldigt mycket, allra mest, för att kunna upprätthålla en viss bas av intellektuellt lärande som de en gång lärt sig? (fokusgruppsintervju)

Under intervjun är det dessutom flera folkhögskolor som ger exempel på hur man över tid *lagt ner eller ändrat* inriktning på kurser för deltagare med de mest omfattande intellektuella funktionsnedsättningarna, ofta i form av flerfunktionsnedsättning. Det har inte funnits resurser att driva dem vidare.

För idag är det så, ska man starta kurser så måste det vara kurser som inte kräver så mycket assistans och så mycket specialfunktioner, utan att de kan bära sig rätt mycket på egen hand. (fokusgruppsintervju)

Andra presumtiva deltagare känner inte till att folkhögskolan finns som ett alternativ efter gymnasiesärskolan. Undersökningar som folkhögskolorna själva har genomfört visar att idén att börja på folkhögskola ofta kommer från deltagarnas föräldrar. Andra har vänner som gått på folkhögskola. Uppgifter från enkäten till folkhögskolorna visar att relativt många av deltagarna finner information om folkhögskolans kurser på folkhögskolornas webbplats folkhögskola.nu. Det är ovanligt att informationen kommer från exempelvis funktionsrättsorganisationer eller arbetsförmedlingen.

Särskilda satsningar på rekrytering eller annonsering för att nå den här deltagargruppen görs enligt folkhögskolorna sällan.

Vad studerar deltagarna med intellektuell funktionsnedsättning vid folkhögskolan?

Deltagarnas studievägar beror på både folkhögskolans kursutbud och deltagarnas individuella studiemotiv och förutsättningar att delta.

Folkhögskolans utbud

Antalet folkhögskolor som erbjuder kurser riktade till deltagare med intellektuell funktionsnedsättning har varierat något under den senaste femårsperioden. Under 2021 riktade 66 folkhögskolor minst en (1) lång kurs, och 10 folkhögskolor minst en (1) kort kurs särskilt till den här deltagargruppen. Fem år tidigare, 2017, var det 68 folkhögskolor som erbjöd långa kurser och 23 som erbjöd korta kurser.

Antal kurser och helårsplatser

Tabell 3: Kurser och helårsplatser riktade till folkhögskolans deltagare med intellektuell funktionsnedsättning 2021, 2019 och 2018. Antal (N).

	2021		2019		2018	
	Kurser	Helårsplatser	Kurser	Helårsplatser	Kurser	Helårsplatser
Allmän kurs, grundskolenivå	40	100	38	108	38	105
Allmän kurs, gymnasienivå	37	46	46	65	41	49
Särskild kurs, grundskolenivå	31	130	32	118	38	111
Särskild kurs, gymnasienivå	22	47	24	43	19	32
Särskild kurs, eftergymnasial nivå	3	18	2	13	3	15
Kort kurs	34	-	67	-	62	-

De flesta långa kurser som riktas till deltagare med intellektuell funktionsnedsättning är allmänna kurser, medan de flesta helårsplatserna

(studieplatserna) finns inom särskild kurs. Det betyder att studiegrupperna är större i särskild kurs än i allmän.

De flesta långa kurserna, nästan 60 procent, är på grundskolenivå. Folkhögskolorna talar ofta om *baskurser*, ibland om *resurskurser*, kurser med *långsam studietakt eller egen takt*, eller kurser med *extra stöd*.

Enligt de statistiska uppgifterna erbjuder folkhögskolorna inte studiemotiverande kurs, etableringskurs eller svenska från dag ett med inriktning mot deltagare med intellektuell funktionsnedsättning.

Förändringar i kursutbudet under senare år

Det studieutbud som riktas till deltagare med intellektuell funktionsnedsättning har minskat över tid. Antalet långa kurser har minskat från 125 allmänna kurser och 89 särskilda kurser 2015, till 77 allmänna kurser och 56 särskilda kurser 2021. Under samma period har även helårsplatserna blivit färre, i allmän kurs har antalet sjunkit från 161 till 146, och i särskild kurs från 236 till 195.

Jämfört med 2019, alltså innan pandemin, har antalet helårsplatser *minskat* i allmän kurs och *ökat* i särskild kurs.

De förändringar som görs i kursutbudet beror enligt folkhögskolorna sällan på bristande efterfrågan, tvärtom. I enkäten uppger flera folkhögskolor att antalet sökande med intellektuell funktionsnedsättning har ökat under senare år. Om kurser läggs ner, slås ihop eller ändrar inriktning så är det av andra orsaker, i första hand resursbrist. I enkäten och under intervjun är det flera folkhögskolor som beskriver en sådan utveckling.

Utbudet har minskat och koncentrerats och kursinriktningarna har blivit färre.
(enkät)

Men utvecklingen är inte entydig. Flera folkhögskolor ger exempel på en motsatt utveckling – hur man förändrat inriktningen på de befintliga långa kurserna, eller lagt till nya kursvarianter, för att möta nya deltagarbehov. Under senare år har till exempel inriktningar mot *äventyr och träning* tillkommit vid en skola, *svenska som andraspråk* vid en annan, och *programmering* och *vård* vid en tredje.

Kursernas innehåll och inriktning

De flesta långa kurser som riktas till deltagare med intellektuell funktionsnedsättning handlar om "livskunskap" och personlig utveckling i olika mening och på olika nivåer. Deltagarna tränar på att laga mat, städa, tvätta och överhuvudtaget att ta hand om sig själva och leva ett så

självständigt liv som möjligt. De här kursernas innehåll fördjupas dessutom ofta i och med att deltagarna bor på internat, där de med personalens stöd praktiserar och befäster de kunskaper som de lär sig på lektionstid – dessutom med samma stödpersoner i skolan som på boendet.

Kurser med estetisk profil eller som innefattar fysisk aktivitet är vanliga, exempelvis kursinriktningar mot musik, keramik, bild, konsthantverk, teater, film, parasport eller personlig hälsa. De fysiska aktiviteterna beskriver folkhögskolorna som viktiga. Relativt många deltagare med intellektuell funktionsnedsättning har hälso- eller fysiska problem.

Flera av kurserna har också samhällsinriktning. IT-kurser för digital delaktighet, språkkurser, omvärldskurser och framtidskurser är exempel som ges.

Behörighetsgivande kurser som kan leda vidare till fortsatta studier, eller mer yrkesinriktade som kan leda till jobb, är mer sällsynta även om sådana också finns. I enkäten och intervjun ger skolorna exempel på allmänna kurser som siktar mot grundskolebehörighet i något eller några ämnen – eller i alla fall på att möta mellanstadiets kunskapskrav. Exempel på yrkesinriktningar är hälsopedagog, hundkurs ”som kan ge anställning vid till exempel hunddagis”, samt kurser i programmering och vård.

Men generellt redovisas få yrkesinriktade kurser. En folkhögskola berättar att man har ESF-projekt och Arvsfondsprojekt som är inriktade mot att finna sysselsättning för de här deltagarna, för att stödja dem att komma vidare i livet. Andra talar om behovet av stödresurser just för att kunna hjälpa deltagarna vidare till arbete.

Beskrivningen ovan innefattar enbart kurser som riktas särskilt till deltagare med intellektuell funktionsnedsättning. Samtidigt visar analysen att framför allt deltagare med lindrig utvecklingsstörning ibland deltar i kurser tillsammans med andra deltagare – uppskattningsvis 140 deltagare med intellektuell funktionsnedsättning under 2021. Enligt enkäten till folkhögskolorna deltar de här enstaka deltagarna i första hand i allmän kurs.

Deltagarnas studiemotiv och studieval

Undersökningar som folkhögskolorna själva har genomfört visar att de flesta deltagarna med intellektuell funktionsnedsättning är väldigt nöjda, kanske framför allt med att man har fått en möjlighet att flytta hemifrån och leva ett mer självständigt liv, i en kontrollerad och trygg miljö.

Så det är en stor del som man kanske glömmer när man tänker på kursinnehåll, och vad det egentligen är som vi har att erbjuda. Jo det är att flytta hemifrån som vi har att erbjuda också. (fokusgruppsintervju)

Men framför allt det vi har märkt är just de här bitarna med självständighetsträningen, det kan de aldrig få tillräckligt av, att få växa som vuxna. (fokusgruppsintervju)

Att få vänner är ett annat viktigt skäl att börja på en folkhögskola, höra hemma i en grupp, lära sig saker och få lyckas – att ”känna sig som alla andra”.

Man vill läsa språk fast på ett lättare sätt, man vill plugga fotografering, man vill läsa media, man vill kunna bli journalist, man vill kanske ha en innebandyskola ... (fokusgruppsintervju)

Efter gymnasiesärskolan finns få andra studiealternativ än folkhögskolan för den som vill läsa vidare. Alternativet är ofta så kallad daglig verksamhet. där deltagarna ändå ofta hamnar efter avslutade studier. Att studera vid folkhögskola blir en chans att utvecklas och utmanas ytterligare lite mer, innan livet med permanent boende och daglig verksamhet påbörjas.¹¹

En liten grupp säger aktivt ”För jag vill inte ut i daglig verksamhet. När jag väl hamnar där är jag färdig, då är livet klart. Då går jag på en daglig verksamhet, jag bor på gruppboende resten av livet och jag är inte redo för det.” Så några har till och med den kunskapen och medvetenheten, och detta blir ett sätt att få skjuta upp det lite till. Typ som att ta ett sabbatsår. (fokusgrupp)

Några har också en dröm om att komma ut i arbete.

De vanligaste studievalen bland deltagarna med intellektuell funktionsnedsättning 2021 var:

- 197 av deltagarna (26 procent) deltog i en allmän kurs
 - av dessa studerade de flesta på grundskolenivå
 - och den vanligaste inriktningen var allmän bred ämnesinriktning
- 327 av deltagarna (44 procent) deltog i en särskild kurs
 - av dessa studerade de flesta på grundskolenivå
 - och de vanligaste inriktningarna var estetiska ämnen

¹¹ Målgruppen med intellektuell funktionsnedsättning kan också studera inom kommunal vuxenutbildning som särskild utbildning, särsvux. Här finns också möjlighet att studera inom lärlingsutbildning.

- 219 av deltagarna (29 procent) deltog i en kort kurs
- 3 av deltagarna deltog i en studiemotiverande kurs.

Deltagarna med intellektuell funktionsnedsättning under coronapandemin
Folkhögskolornas valde olika strategier för att stödja deltagarna med
intellektuell funktionsnedsättning under coronapandemin:

Några folkhögskolor genomförde kurserna nästan ”som tidigare” – på plats
i skolorna, i klassrum och med deltagarnas personliga stödpersoner
närvarande. Man bedömde att det inte skulle vara möjligt för de här
deltagarna att studera på distans. Även om man genomförde vissa åtgärder
för att minska smittspridningen så innebar detta få skillnader för
deltagarna jämfört med innan pandemin.

Vi försökte dock i den mån vi kunde och dom önskade, ha skolan öppen under
pandemin för att underlätta. (enkät)

De flesta skolorna valde dock att inte samla deltagarna med intellektuell
funktionsnedsättning på plats. Flera ställde i stället in de riktade kurserna
helt, medan andra gick över till distansundervisning. De digitala
distanslösningarna fungerade i allmänhet dåligt. Skolorna ger en
samstämmig bild av kraftig påverkan – sämre prestationer, avhopp och
deltagare som för psykiskt illa under pandemin. För att kunna genomföra
kurserna förutsattes ofta stora arbetsinsatser från personalens sida.

Under den tid under pandemin som vi blev tvungna utifrån smittoläget att ha
majoriteten av undervisningen genom fjärrundervisning var det många med
denna funktionsnedsättning som behövde väldigt mycket stöd och dialog för att
kunna fortsätta med sina studier. (enkät)

Andra instanser såsom habilitering och psykiatri har varit svåra att ha kontakt
med under pandemin vilket lett till ett större ansvar på oss och deltagarna har
mått sämre. (enkät)

Vi klarade det hyfsat. Vår personal åkte hem till deltagarna. (enkät)

Förutsättningar för deltagarnas studier vid folkhögskola

Stora behov – otillräckliga resurser

Vid fokusgruppsintervjun framhöll folkhögskolorna att det ofta är resurskrävande att arbeta med deltagare med intellektuell funktionsnedsättning. Framför allt menar man att det är svårt att få ihop ekonomin, men även att andra – personella – resurser ofta saknas eller är otillräckliga. Nästan alla talar om ”röda siffror”.

Verksamheten kräver mycket personal – på lektioner, raster, morgnar, kvällar, nätter och helger. Lärare, sjukgymnaster, logopeder, fysioterapeuter, arbetsterapeuter, kuratorer, assistenter, ledsagare och andra resurspersoner är inblandade. Den förutsätter även anpassad pedagogik och inte sällan särskilda hjälpmedel och anpassning av lokaler.

Många av de här deltagarna har dessutom fler än en funktionsnedsättning, vilket innebär att behoven av personal och anpassning ökar.

Vi är den enda kursen på vår skola som har personer med intellektuell funktionsnedsättning. Och den arbetsbelastningen som ligger på oss i vår kurs är milsvid jämfört med våra kollegor. (fokusgruppsintervju)

Folkhögskolorna beskriver resursbristerna som tvådelade: både stödet i studiesituationen och för boendet på folkhögskolan, och deltagarnas personliga stöd vid vistelsen på folkhögskola, beskrivs ofta som underfinansierade eller på andra sätt underdimensionerade.

Stödet i studiesituationen och för boendet på folkhögskolan

Extra stöd knutna till deltagarnas studier, studiemiljö och boende på folkhögskola ges i första hand av Folkbildningsrådet och Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM). Både Folkbildningsrådets och SPSM:s stöd utgörs av statliga medel som riktas till folkhögskolorna,

men inte till enskilda deltagare. Folkhögskolorna ansöker om stöd till specifika kurser och nivån på stödet är likadant, oavsett vilken typ eller grad av funktionsnedsättning som deltagarna i respektive kurs har.

Folkbildningsrådet avsätter varje år 7 procent av statsbidraget till folkhögskolan i ett *förstärkningsbidrag* för extra lärarresurser till deltagare med funktionsnedsättning. Under 2021 uppgick dessa medel till 206,4 miljoner kronor. Förstärkningsbidraget söks årligen utifrån dokumenterade merkostnader. Antalet folkhögskolor som ansökte om förstärkningsbidrag 2021 var 140.¹²

Hos SPSM kan folkhögskolorna ansöka om *särskilt utbildningsstöd*, för att täcka merkostnader för att göra folkhögskolestudier tillgängliga för deltagare med funktionsnedsättning.¹³ Det särskilda utbildningsstödet ges exempelvis för teknisk utrustning, läromedel och stödmaterial, samt tolkar. Folkhögskolorna kan även få stöd för vissa kostnader förknippade med deltagarnas boende vid folkhögskolan – till stödperson i boendet som bistår deltagaren till exempel i hushållsarbete, vid fritidsaktiviteter och läsläsning. Det särskilda utbildningsstödet får omfatta insatser som annan part *inte* tillgodoser, till exempel kommun eller Försäkringskassan. Under 2021 uppgick det särskilda utbildningsstödet till folkhögskolor till cirka 184,2 miljoner kronor, jämfört med 172,6 miljoner kronor 2018. Under samma period har antalet folkhögskolor som ansöker om stödet ökat från 114 till 126.¹⁴

¹² Innevarande system för fördelning och uppföljning av statsbidrag till folkhögskolan trädde i kraft den 1 juli 2017. I anslutning till beslutet gav Folkbildningsrådets styrelse i uppdrag åt kansliet att *genomföra en fördjupad analys av förstärkningsbidraget och dess användning*. Forskare vid Linköpings universitet utarbetade ett faktaunderlag som grund för den fördjupade analysen. Analysen fick till följd att Folkbildningsrådet bland annat beslutade att folkhögskolan från och med år 2020 ska finansiera merkostnader inom det ordinarie verksamhetsbidraget motsvarande 300 000 kr per kalenderår. Tidigare var den så kallade egeninsatsen 50 000 kronor per kalenderår. Bakgrunden var behovet av att frigöra mer resurser till deltagare med större behov av stöd. Vidare ska folkhögskolan dokumentera hur skolan har konstaterat att deltagaren har en funktionsnedsättning, upprätta en handlingsplan för förstärkningsbidraget, och informera deltagare som utgör grund för förstärkningsbidrag om att de har rätt till stöd i studiesituationen och till inflytande över planeringen av detta stöd.

¹³ Se *förordningen (2011:163) om statsbidrag till särskilt utbildningsstöd*.

¹⁴ SPSM fördelar även *Bidrag vid vissa studier* som kan lämnas till enskilda deltagare som deltar i korta kurser (högst 14 dagar) på folkhögskola eller studieförbund. Villkoret är att kurserna har ett innehåll om funktionsnedsättning i syfte att öka kunskapen om funktionsnedsättningen och förbättra möjligheter för personen att ta del i samhällslivet. SPSM beviljar bidrag till internat, resor och bidrag per timme enligt Förordning (2007:1345) om statsbidrag vid vissa studier.

Folkhögskolorna definierar eller identifierar sina deltagare med funktionsnedsättning på olika sätt. På många håll är det skolans anställda som gör bedömningen, ibland kommer deltagarna med en medicinsk utredning eller diagnos, alternativt berättar själva om sin funktionsnedsättning, och ibland lutar man sig mot intyg från exempelvis särskolan. Förstärkningsbidraget och det särskilda utbildningsstödet omfattar samtliga deltagare med funktionsnedsättning, oavsett hur dessa identifierats.

Deltagarnas personliga stöd

Deltagarnas personliga stöd vid folkhögskolan ges i första hand med kommunala medel, enligt *Socialtjänstlagen* (SoL) eller *Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade* (LSS). Stödet är enligt båda lagarna knutna till respektive deltagare och behovsprövat – berörda kommuner gör en individuell bedömning av var och ens behov. Men medan SoL omfattar samtliga personer med stödbehov, är LSS en rättighetslag som vänder sig till personer som omfattas av någon av de så kallade *personkretsarna*, det vill säga som har någon form av funktionsnedsättning som verifierats i en medicinsk utredning. Stöden kan kombineras.

Exempel på stöd som kommunerna beslutar om och som har betydelse för deltagarnas vistelse vid folkhögskola är assistent- och ledsagarservice.

Även Försäkringskassan spelar en viktig roll för deltagarnas förutsättningar att studera. Framför allt betonar folkhögskolorna hur viktiga Försäkringskassans beslut om *aktivitetsersättning* är, det vill säga det stöd som bland annat deltagare kan få om de är under 30 år och som på grund av sin funktionsnedsättning behöver längre tid för att avsluta sina studier. Aktivitetsersättning kan ges till den som har ett medicinskt underlag som styrker funktionsnedsättningen.

Utmaningar med det ekonomiska stödet

De ekonomiska stödets utformning, och beroendet av olika stöd och olika aktörers (ekonomiska) beslut, skapar enligt folkhögskolorna en både ansträngd och svårhanterlig situation.

Bidrag per timme kan enligt denna förordning också lämnas för studier inom kommunal vuxenutbildning som särskild utbildning och kan ge en studiefinansiering upp till 9 700 kronor per månad. Däremot kan bidraget inte beviljas för långa kurser vid folkhögskola.

Statens stöd ger inte full kostnadstäckning

Som förstärkningsbidraget och det särskilda utbildningsstödet är utformade, i kombination med folkhögskolornas reguljära ersättning från folkbildningsanslaget, är det enligt folkhögskolorna svårt att få kostnadstäckning för små studerandegrupper, som ofta är nödvändiga i arbetet med de här deltagarna. För maximal ersättning behöver en kurs omfatta 17–18 deltagare. Ju färre deltagare per grupp desto sämre blir i allmänhet kostnadstäckningen.¹⁵

Folkhögskolorna framhåller dessutom att de båda statliga stöden inte är tillräckligt förutsägbara. Både förstärkningsbidraget och det särskilda utbildningsstödet ges i mån av ekonomiskt utrymme – ersättningen fördelas proportionellt efter hur många folkhögskolor som ansöker om medel per år, och efter hur stor ersättning var och en begär. Som en konsekvens kommer graden av ersättning till enskilda folkhögskolor att variera mellan åren. Folkhögskolorna vet inte från år till år hur stor andel av de merkostnader eller kostnader för extra lärarresurser som de haft, som kommer att täckas.¹⁶

Alla typer av merkostnader täcks dessutom inte. När det gäller teknisk utrustning handlar det till exempel om dörröppnare, extra toaletter, liftar, etcetera. Inte heller den overheadarbetstid som följer med den här deltagargruppen – extra arbete med planering, förberedelser och introduktion för att ta emot var och en av deltagarna – täcks av något av stöden till folkhögskolorna.

Kommunernas olika, och Försäkringskassans strängare, praxis

Kommunernas praxis när det gäller tillämpningen av SoL och LSS varierar, ibland stort, enligt folkhögskolorna.

¹⁵ Det som folkhögskolorna med säkerhet vet är det grundläggande statsbidraget per deltagarvecka (1 630 kronor). Sedan kan man ansöka om förstärkningsbidrag/särskilt utbildningsstöd som är osäkrare och täckningsgraden varierar år från år. Om en studiegrupp är större finns med andra ord en större grundintäkt och den ekonomiska risken blir mindre. När studiegruppen behöver vara mindre – vilken denna målgrupp ofta kräver, eller lärartätheten behöver vara större – vilket också begränsar hur stor gruppen kan vara, är risken att skolorna av ekonomiska skäl väljer att prioritera andra kurser.

¹⁶ Under perioden 2015 till 2019 minskade graden av kostnadstäckning för förstärkningsbidraget från 70 till 62 procent. Under 2020 och 2021 har kostnadstäckningen förbättrats, då medel som ingått i de tillfälliga satsningarna *yrkesinriktade utbildningar* och *utökade platser* tillförts förstärkningsbidraget. Dessutom har överproduktion inom ingångsvärdet inte ersatts utan i stället har eventuellt kvarvarande medel förts över till små folkhögskolor (under 5000 dv) och förstärkningsbidrag. Under 2020 steg täckningen till drygt 77 procent, och 2021 till 90 procent.

Kommunerna har till exempel olika sätt att se på vem som har rätt till assistent- eller ledsagarstöd, och gör olika bedömningar av hur mycket stöd som var och en har rätt till. Tillgången till assistenter kan i sin tur både ha betydelse för om folkhögskolan överhuvudtaget har möjlighet att ta emot deltagaren i fråga, och för deltagarens förutsättningar att bo och genomföra sina studier vid folkhögskolan. Även möjligheten att få hjälp med resor till och från skolan med ledsagarstöd, kan vara en faktor som påverkar studiemöjligheterna.

Personer med intellektuell funktionsnedsättning kan ibland tveka, menar folkhögskolorna, att söka sig till folkhögskola eftersom man inte vill riskera att få sitt stöd enligt LSS omprövat.

Försäkringskassans agerande spelar också roll. Enligt folkhögskolorna har det blivit allt svårare för deltagarna att få aktivitetsersättning beviljad av Försäkringskassan, något som kan få stora konsekvenser. Utan aktivitetsersättning behövs studielån för att finansiera studierna och många deltagare är osäkra på om man senare i livet kommer att klara av att betala av ett studielån. Det här påverkar deltagarnas beslut att studera eller inte, och hur länge man väljer att studera.

Oklar ansvarsfördelning – oklara förutsättningar

Enligt folkhögskolorna saknas det även tydlighet i lagstiftning och gränsdragning mellan kommunernas och Försäkringskassans ansvar, kontra vad folkhögskolan förväntas göra.

Ett vanligt gränsdragningsproblem handlar om stödet till deltagarnas boende på folkhögskola. Vem ska ansvara för det? I praktiken är det för det mesta det särskilda utbildningsstödet från SPSM som används här, det vill säga det stöd som folkhögskolorna kan få för stödperson i boendet. LSS-insatser för boende – som deltagarna kan få i sitt hem – följer i allmänhet inte med till folkhögskolan. Vissa kommuner kan bevilja sådant stöd, men för det mesta bedömer man att LSS-stöd inte är möjligt att ge för boende på folkhögskola. Och i och med den bedömningen kan stöd ges via SPSM:s särskilda utbildningsstöd, som alltså *inte* ska omfatta insatser som andra aktörer, till exempel kommun och Försäkringskassan, tillgodoser.¹⁷

En möjligen försvårande faktor i det här sammanhanget är att LSS-stöd förutsätter att personen i fråga har en inplacering i en personkrets (se

¹⁷ Enligt SPSM är det viktigt att folkhögskolan i bedömningen av stödbehov utreder om deltagaren har rätt till andra insatser. Det är först när skolan bedömer att beviljade insatser inte tillgodoser deltagarens behov som skolan kan ansöka om särskilt utbildningsstöd.

fotnot 4). Sådana krav ställs inte inom folkhögskolan. En folkhögskoledeltagare behöver inte höra till en personkrets eller kunna uppvisa en medicinsk utredning för att folkhögskolan ska ha rätt till särskilt utbildningsstöd eller förstärkningsbidrag.

När det särskilda utbildningsstödet nyttjas för deltagarnas boende, innebär detta att boendet finansieras med statliga medel, och att kommunerna inte behöver stå för boendekostnaderna för kommuninvånare med rätt till LSS-insatser som bor och studerar på folkhögskola. Inte sällan behöver dessutom folkhögskolorna själva finansiera skillnaden mellan faktisk kostnad och täckningsgrad, när det särskilda utbildningsstödet blir översökt.¹⁸

Och att det faktiskt inte är någon som tar ansvar utan man bara känner att det är skönt att checka ut folk från sin kommun som man tycker är dyra. Ingen bekostar någon annans problem.

Situationen innebär dessutom en oklarhet för deltagaren som dels får olika stöd på skolan och hemma, dels inte kan utgå från att folkhögskolan faktiskt har tillräckliga resurser för hens boende från år till år då det särskilda utbildningsstödet fördelas utifrån ekonomiskt utrymme respektive år.

Ett annat område med oklar ansvarsfördelning är ansvaret för *deltagarnas fritid*. De flesta deltagarna både bor och studerar på folkhögskolan och det innebär också att de tillbringar sin fritid här. Enligt folkhögskolorna är det ofta oklart om det är deltagarens hemkommun, Försäkringskassan eller folkhögskolan som ska ha det ekonomiska ansvaret för deltagarnas fritid. Möjligheter till en anpassad och aktiv fritid finns ofta på plats – att till exempel på skoltid kunna testa olika anpassade aktiviteter och sedan på fritiden kunna spela i lag, knyta sociala band och lära sig om förenings- och demokratiarbete. Frågan är bara hur detta ska finansieras?

Ytterligare en oklarhet handlar om vem – kommunen, Försäkringskassan, SPSM eller Folkbildningsrådet – som ansvarar för uppföljning och kvalitetssäkring av deltagarnas villkor vid folkhögskolan?

¹⁸ Vid den folkhögskola som har den mest omfattande verksamheten med deltagare med funktionsnedsättning är *gåvoinsamling* en viktig del av finansieringen, dvs. privatpersoners donationer.

Folkbildningsrådets fortsatta arbete

Folkbildningsrådet har fått ett uppdrag från regeringen att följa upp funktionshinderspolitiken 2021–2031 utifrån det nationella målet för funktionshinderspolitiken:¹⁹

... uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.²⁰

Som en del i uppdraget ska en redogörelse lämnas för hur följande områden för genomförande har beaktats i Folkbildningsrådets arbete: principen om universell utformning, befintliga brister i tillgängligheten, individuella stöd och lösningar för individens självständighet, samt förebyggande och motverkan av diskriminering.

Folkbildningsrådet ska även redovisa de samråd som Folkbildningsrådet har haft med funktionshindersorganisationerna och andra berörda aktörer, samt hur de åtgärder som Folkbildningsrådet vidtagit med anledning av det nationella målet med funktionshinderspolitiken har bidragit till att uppfylla målen i FN:s Agenda 2030.

Analysen av folkhögskolans arbete med deltagare med intellektuell funktionsnedsättning, som redovisas i den här rapporten, kommer att utgöra en grund i den kommande utvecklingen av uppföljningen av funktionshinderspolitiken. Många lärdomar som kan dras utifrån rapportens statistiska underlag och folkhögskolornas erfarenheter är generella, och kan antas spela roll för folkhögskolornas och studieförbundens förutsättningar att bidra till funktionshinderspolitiken även generellt.

Under kommande år finns bland annat anledning att arbeta vidare med frågan om hur resurserna till folkhögskolor och studieförbund kan utformas så att de ökar tillgängligheten till studier för vuxna med

¹⁹ Prop. 2016/17, bet 2017/18: SoU5, rskr 2017/18:86.:188.

²⁰ <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/funktionshinder/mal-for-funktionshinderspolitiken/>.

funktionsnedsättning. Även förutsättningarna för folkhögskolor och studieförbund att ge individuellt stöd i studierna behöver stärkas.

I det arbetet ingår att vidareutveckla statens (ekonomiska) stöd till folkbildningen, det vill säga att se över förstärkningsbidragets utformning och att i samråd med SPSM utveckla villkoren för det särskilda utbildningsstödet.

Även volymen på det statliga stödet behöver utredas: Folkbildningsrådet har i de budgetunderlag som årligen lämnas till Utbildningsdepartementet i flera år fört fram att statsbidraget per studieplats på folkhögskola behöver förstärkas. Folkhögskolans deltagargrupp har förändrats de senaste åren. Antalet deltagare i behov av särskilt stöd på grund av funktionsnedsättning eller bristfälliga kunskaper i svenska språket, fortsätter att öka. Vid en jämförelse med ersättningsnivåerna i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan konstaterar Folkbildningsrådet att de belopp som gäller för folkhögskolans utbildningar är orimligt låga. Allmän kurs kan ge samma behörighet till högre studier som studier på gymnasieskola, dock är statsbidraget per deltagare och år inom folkhögskolan betydligt lägre än den lägsta ersättningsnivån som ges för program i gymnasieskolan.

Myndigheten för delaktighet (MFD) ska ge stöd och vägledning till Folkbildningsrådet och övriga myndigheter som har fått i uppdrag att följa upp och bidra till genomförandet av målet för funktionshinderspolitiken. Inom ramen för denna samverkan kan Folkbildningsrådet bidra till att stärka samordningen och skapa tydligare ansvarsfördelning mellan folkbildningen och andra aktörer – kommuner, Försäkringskassan, Arbetsförmedling och CSN – när det gäller folkbildningens deltagare med funktionsnedsättning.

Även Folkbildningsrådets egen uppföljning av folkbildningens arbete med deltagare med funktionsnedsättning kommer att vidareutvecklas. En åtgärd är att se över den verksamhets- och deltagarstatistik som SCB samlar in om folkbildningens deltagare med funktionsnedsättning. De statistiska underlagen är omfattande men behöver kvalitetssäkras ytterligare.

Den här rapporten har också påmint om hur viktigt det är att Folkbildningsrådet och folkbildningen synliggör de *olika* behov och förutsättningar som personer med olika funktionsnedsättningar har, och som folkbildningen förväntas svara mot. I det framtida arbetet behöver även deltagarnas röster höras.

